

PÅ EGNA PREMISSE

De två diktsamlingarna Ikon och Tjugofemtusen kilometer nervtrådar tar tydligt avstamp i scenpoesin och queeraktivismen. Anneli Axén har läst två rimmande och humoristiska bokdebutanter som både uppmanar till kamp och vill bli lämnade ifred.

De allra första verken i litteraturhistorien diktades för att framföras muntligt. Idag lever den muntliga traditionen vidare i slampoetry, spoken word och estradpoesi. Man kan märka spåren av scenpoesin hos de båda debutanterna Yolanda Aurora Bohm Ramirez och Nino Mick som just kommit ut med diktsamlingarna *Ikon* respektive *Tjugofemtusen kilometer nervtrådar*. Båda är erfarna scenpoeter och har även arbetat tillsammans i teaterpjäsen *Dysphoria* på Cinnober Teater.

Det är som om dikterna skrivits för att pulsera i diktarnas blodomlopp och för att vrickas fram på tungan i uppläsningssrummet. Ett tydligt poetiskt jag blickar ut över omvärlden, tolkar och beskriver den åt läsaren. Förtroendet mellan poeten och läsaren är stort. Detta är inte dikter där språket kollapsar i sina minsta beståndsdelar: det poeten har att säga är lätt att fatta.

Jag måste erkänna att jag inte har läst så mycket spoken word. Och kanske huvudproblemet i mitt ögonskav ligger just i ordet "läst". För det är trots allt en form som oftast adresserar publiken muntligt och sceniskt. För en läsare som mig som mest ägnat sig åt de modernistiska ytterområdena i språket där betydelsen klyvs – där slutrim är ett slags brott mot poesins grundstadga – är att läsa dessa två scenpoeters debutverk lite som att kisa sig fram i starkt motljus. Det är bländande klart och tydligt. Var finns dubbeltydigheten? Språkets gruskross? Men även gamla mullvadar som jag kan vänja sig vid att läsa med solglasögon.

Bohm Ramirez och Mick gillar att rimma. Inrim och slutrim. Alla slags rim. Dikterna klingar och kränger. Det är "bling på blygden" och "japp" rimmor med "fucka up". Det är ord som kommer ur andra slags ytterområden. Förortens sociala segregation i motstånd mot vithetsnormen. Det är ord som kommer ur en

queerpolitisk kamp för rätten att vara annorlunda och rätten att definiera sig själv. Det är ett språk som laddats med humor för att skjuta prick på stereotyper och majoritetssamhällets väktare.

Det erfarenhetsrum dessa båda diktsamlingar erbjuder sin läsare är unikt. I den svenska litteraturhistorien är det något nytt att rösten i dikterna inte talar utifrån ett manligt eller kvinnligt subjekt, utan ett subjekt som är i transition.

Särskilt tydligt är detta hos Nino Mick där den så kallade könsutredningen utgör en strukturerande beståndsdel i diktsamlingen: den både börjar och slutar med att jaget har tid hos ett könsutredningsteam som ska ställa diagnosen könsdysfori. Denna diagnos är nödvändig för att en ska ha rätt att genomgå könsbekräftande behandling via landstinget. I diktsamlingens inledande dikt heter det: "Jag är här för att jag vill bli lämnad ifred". Denna lilla mening öppnar upp för många tolkningsnivåer. Dels har jaget kommit till dikten för att ha rätt till att definiera sig själv på sina egna premisser. Dels, när den könsbekräftande behandlingen är över, kommer jaget äntligen bli lämnad ifred från människor som inte tycker att jaget passar in i könskategorierna. Samtidigt är det tydligt att jaget inte vill bli lämnat ifred alls. Snarare tvärs om. Dikten är ett slags megafon och det att lämnas ifred blir snarare en sorts grupptillhörighet. Vi är dem som vill bli lämnade ifred. Och vi delar gärna med oss av våra erfarenheter om hur det yttrar sig! I den sista dikten ber könsutredningen jaget om att beskriva sig själv. I det lilla ordet "beskriv" koncentreras den undersökning av subjektet som är central för diktsamlingen. Vem blir beskriven och av vem? Vem slipper att beskriva "sin könsidentitet"? Samt, kanske viktigast: hur stor frihet har jag att välja den jag är och hur andra ser mig?

Nino Micks undersökning kan påminna om det andra poeter – som svenska Ida Börjel eller amerikanska Vanessa Place – gjort i sina poetiska analyser av samhällets institutioner. Hos Mick är myndigheternas maktutövande inte något binärt: det är inte bara så att subjektet underkastar sig makten. Förtrycket finns överallt. I språket, i strukturerna, mellan människorna, i sjukskrivningen och i de centrala politiska besluten. Nino Mick skildrar ett starkt subjekt som står stadigt, genomblåst av alla dessa olika krafter.

Trots att de båda diktsamlingarna delar politiskt och socialt erfarenhetsrum kommer de inte till denna plats på samma sätt. Båda poeterna tematiserar språkets förmåga att såväl inkludera som exkludera, men språket är bara en av många undertryckande mekanismer. Hos Mick heter det "min fitta har inget pronomen" medan det hos Bohm Ramirez heter "Alla pronomen är en felköning / One gender, one love".

I Yolanda Aurora Bohm Ramirez diktsamling *Ikon* möts vi av ett mer lekfullt men även mer agiterande diktjag som manar läsaren till kritiskt tänkande, men också till handling. Här återerövrar alla de glåpord som kastas efter de som är annorlunda och används istället som kröning och helgonförklaring. De undertryckta i litteraturhistorien hjälteförklaras och kanon raseras: "Du är den maniskt skrattande piloten i cockpiten i ett störtande hospice för nobelpristagares kåtsug om upphöjdhet och kanonisering. Du är bönder med högafflar. Du är en profet."

Båda poeterna tar spjärn mot symbolisk makt som inte klart definieras, men som ändå verkar. Till exempel uppträder Gud som fluktuerande fiktionslinje hos båda poeterna. Ibland är Gud en farsa som gör alla besvikna, ibland en orgasm. Nino

Mick beskriver relationen till Gud som en före detta kärleksrelation. Jaget "gjorde slut med" Gud (som har maskulint pronomen). Ändå finns en personlig relation till honom som är präglad av en stark längtan efter en förälder, som beskrivs som en klippa eller en orm. Naturen, som ofta används till att metaforiskt befästa kulturens mest reaktionära strävanden, blir här muterande och transitiv och befinner sig i ständig rörelse.

**som lerbanken vid floden stelnar stadig mark
till blivande berg som mjuknar igen, precis så stabilt,
precis så i ständig transition**

Båda diktböckerna förhåller sig till Gud både som fiktion och myt och som något mystiskt, som det går att ha en relation till. I denna relation ingår ett slags martyrskap

**Jag har fortfarande känslan att Gud skickat mig
för att alla ska leva i fred**

Skriver Nino Mick. Även hos Bohm Ramirez är martyren en levande figur, som blandas samman med nattvarden i dessa rader tagna ur dikten "Köttfärsträden blommar".

**Betalar i blod på operationsbordet.
Ett hungrigt altare
värt sin vikt i skuld.**

**Ta mitt hjärta
Ta mitt ansikte
Ta mitt kön**

Har redan slagit dem till köttfärs i väggen.

Rader som dessa är vackra i sin enkelhet, och kanske tilltalar det just mig för att jag som läsare här slipper det insisterande rimmandet (lite knepig har man rätt att vara som läsare). För det är inte allt "bling" som jag har lika lätt att svälja.

En av de mest intressanta sakerna i Bohm Ramirez poesi är hur subjektets anfäktelser förflyttar sig så att det uppstår en självreflekterande iscensättning. Ett maskspel. Jaget prövar strategier för hur detta subjekt då talar, och ibland glider hon in i rollen som objekt, parodierande den yttre världens fördomar. Den position som så kommer till uttryck har mycket gemensamt med Jean Genets exalterade tjuvar och heliga banditer och med Antonin Artaud då han helgonförklarar sig själv och gör alla oheliga skrifter heliga.

Den symboliska makten uppträder också som "det litterära etablissemanget", "förlaget" eller den färdiga, godkända litteraturen. Detta är inte okomplicerat för

någon av poeterna. Om Bohm Ramirez i den ovan citerade frasen kan tala om "nobelpristagares kåtsug om upphöjdhet" så avbildas hen samtidigt själv på omslaget med en bok av nobelpristagaren Gabriela Mistral i handen. Hen sätter kvitton och klotter på litteraturens piedestal, men skriver samtidigt in Mistrals *Sonetos de la muerte* i sin dikt. Det är detta slags maskspel som förbinder hen med en sådan som Genet.

Bohm Ramirez dikter har också ett mer utpräglat aktivistiskt förhållningssätt och talar gärna i imperativform till läsaren. De tar struhtag på ciscentriska och kolonialistiska föreställningar. Poeten kritiserar till exempel hur transsexuella beskrivs som "mellan könen" eller "födda i fel kropp" och hur majoritetssamhället hela tiden utgår från kategorierna "man" eller "kvinna" – och från vithetsnormen. Boken tecknar även ett ömt och humoristiskt porträtt av moderns strävan som nyanländ från Chile det svenska samhället där "vår" bild av hennes hemland beskrivs som: "Coca Colonialism / magisk realism / Paulo Coelho / erotiserande och exotifierande".

Jag ser med stor nyfikenhet fram emot hur dessa författarskap kommer att utveckla sig. Nino Micks och Yolanda Aurora Bohm Ramirez bokdebuter är inte bara viktiga poetiska dokument, de förser också läsaren med strategier för att tackla vardagsrasism, sjukskrivningar och marginalisering.

LYRIK

Tjugofemtusen kilometer nervtrådar

Nino Mick

Norstedts, 2017

Ikon

Yolanda Aurora Bohm Ramirez

Brombergs, 2017

Författarfoton: Nadim Elazzeah resp. Casia Bromberg